

STANDARDY
OCHRONY

dzieci

FUNDACJA
DAJEMY
DZIECIOM
SIŁĘ

Bezpieczna placówka, bezpieczna organizacja

PRZEWODNIK PO NARZĘDZIU DO ANALIZY
RYZYKA W PROCESIE WERYFIKACJI PERSONELU

Dzieci nie mogą
same zatroszczyć się
o siebie. Jasne zasady
weryfikacji personelu
to pierwszy krok
w zapobieganiu sytuacjom,
w których mogą zostać
skrzywdzone.

Opracowanie

Urszula Kubicka-Kraszyńska

Współpraca

Magdalena Hojnor, Anna Krawczak, Katarzyna Poniatowska, Justyna Rosiak, Agata Sotomska

Konsultacja prawna

Katarzyna Katana

Redakcja i korekta

Anna Obrębska-Woźniczka

Projekt graficzny

Kolej Rzeczy

Fotografia na okładce

Taylor Smith (unsplash.com)

Copyright © Fundacja Dajemy Dzieciom Się

Niniejsza publikacja nie wyraża wiążącej interpretacji prawnej. Proponowane narzędzie służy przeprowadzeniu analizy czynników ryzyka krzywdzenia dziecka w danym podmiocie. Fundacja Dajemy Dzieciom Się nie ponosi odpowiedzialności za decyzje osób odpowiedzialnych za wprowadzanie standardów ochrony małoletnich i ich skutki prawne, organizacyjne i inne.

Fundacja Dajemy Dzieciom Się

ul. Walecznych 59
03-926 Warszawa

fdds@fdds.pl
www.fdds.pl

Stan prawny na: 15.06.2024

Treści zawarte w publikacji wyrażają opinię ich autorów.
NIW-CRSO nie jest odpowiedzialny za sposób wykorzystania zawartych w niej informacji.

Tytuł projektu: „Dajemy się sobie i innym!”

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Wspierania Rozwoju
Organizacji Poradniczych na lata 2022-2033

Spis treści

- 4 Ustawa o ochronie małoletnich
- 8 Podejście oparte na analizie ryzyka krzywdzenia dzieci
- 12 Propozycja narzędzia do analizy ryzyka
- 14 Przykłady
- 21 Odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania

Ustawa o ochronie małoletnich

Obowiązująca od 15 lutego br. nowelizacja ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (dalej będziemy ją nazywać „ustawą o ochronie małoletnich”) poszerza obowiązek weryfikowania osób pracujących z dziećmi. Ze względu na kontekst społeczny, w jakim ustawa powstała (śmierć chłopca w wyniku przemocy domowej) dokument ten nazywany jest także „Ustawą Kamilka”.

Większość pojawiających się pytań i wątpliwości dotyczy tego, kogo z pracowników i współpracowników podmiotu należy sprawdzać w rejestrach. W niniejszym tekście spróbujemy odpowiedzieć na te pytania i pokazać, w jaki sposób w danej instytucji można podejść do wdrażania standardów ochrony dzieci.

Co jest celem nowych przepisów?

Celem nowelizacji jest wzmocnienie ochrony dzieci przed przemocą. Ustawa wprowadza kilka nowych mechanizmów tej ochrony:

- wysłuchanie dziecka przez sąd w każdej sprawie, która może go dotyczyć;
- gwarancję, że wszystkie dzieci będą fachowo reprezentowane przed sądem – także wtedy, gdy sprawcami przestępstwa są osoby dzieciom bliskie;
- kwestionariusz oceny bezpieczeństwa dziecka, który ma wesprzeć policjantów, pracowników socjalnych i przedstawicieli ochrony zdrowia w ocenie, czy zdrowie oraz życie dziecka jest zagrożone, a także w podejmowaniu adekwatnych decyzji dotyczących zapewnienia dziecku bezpieczeństwa;
- procedurę analizy poważnych i śmiertelnych przypadków krzywdzenia dzieci, by diagnozować luki w systemie i zapobiegać kolejnym tragediom;
- standardy ochrony małoletnich w każdym podmiocie, w którym przebywają dzieci – czyli zasady i procedury, które sprawiają, że dziecko w danej organizacji będzie otoczone uwagą, a personel odpowiednio zareaguje na każdy przejaw krzywdzenia.

Wymogi ustawowe

- obowiązek weryfikacji osób przyjmowanych do pracy (m.in. poprzez *Rejestr Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym* oraz informacje z rejestru karnego polskiego i/lub zagranicznego);
- obowiązek przyjęcia Standardów Ochrony Małoletnich, dostosowanych do specyfiki danego podmiotu oraz uwzględniających:
 - kodeks bezpiecznych relacji (personel–dziecko, dziecko–dziecko),
 - procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka,
 - zasady przeglądu i aktualizacji standardów,
 - sposób udostępniania standardów rodzicom i dzieciom,
 - zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu do wdrożenia standardów,
 - wyznaczenie osób odpowiedzialnych za przyjmowanie zgłoszeń, uruchamianie odpowiedniej ścieżki interwencji i dokumentację zgłoszeń,
 - plan wsparcia (naprawczy) dla dziecka,
 - zasady dostępu do Internetu i ochrony przed szkodliwymi treściami,
 - szczególną sytuację dzieci z niepełnosprawnościami oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
- Standardy powinny być sformułowane w sposób przystępny i zrozumiały dla małoletnich oraz udostępnione zarówno na stronie internetowej organizacji, jak i w widocznym miejscu w placówce.
- Placówka ma obowiązek co najmniej raz na dwa lata dokonywać oceny i aktualizacji standardów.

Nowe czy stare prawo?

Obowiązek weryfikacji niekaralności personelu pojawił się już kilka lat temu, wraz z ustawą z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym. Dotyczył on wszystkich pracodawców i podmiotów prowadzących działalność związaną z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem dzieci lub z opieką nad nimi (art. 21.1 przed nowelizacją). Wymienione podmioty były zobowiązane sprawdzać swój personel w ograniczonym zakresie, tj. wyłącznie w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym (z wyjątkami dotyczącymi pewnych zawodów, gdy ta weryfikacja była szersza – np. w stosunku do opiekunów kolonijnych czy nauczycieli).

W ubiegłym roku ustawodawca, dostrzegając wagę problematyki ochrony dzieci i analizując rozwiązania innych państw, uznał, że zakres obowiązkowej weryfikacji niekaralności personelu pracującego z dziećmi należy znacząco rozszerzyć. Dlaczego? Szukając odpowiedzi na to pytanie, warto zastanowić się, czy osoba skazana za przestępstwo narkotykowe lub krzywdzenie własnych dzieci powinna mieć możliwość pracy z naszymi dziećmi i czy czulibyśmy się bezpiecznie, powierzając jej nasze dziecko do opieki. Trzeba pamiętać też o tym, że osoba, która chce skrzywdzić dziecko, może szukać zatrudnienia w pobliżu najmłodszych. No właśnie...

Gdzie znajdziemy te przepisy?

Ustawa o ochronie małoletnich rozszerzyła zakres podmiotów, które mają obowiązek weryfikacji pracowników w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym oraz dodatkowo sprawdzania personelu w *Krajowym Rejestrze Karnym*. Do tytułu ustawy z 2016 roku został dodany człon „i ochronie małoletnich” i tym samym stała się ona pierwszym aktem prawnym w Polsce, który wprost traktuje o kwestii zapewnienia dzieciom ochrony. Obowiązek weryfikacji osób zatrudnianych znajdziemy w art. 21, natomiast wymóg wprowadzenia standardów ochrony małoletnich reguluje art. 22b i 22c ustawy o ochronie małoletnich. Te 3 artykuły łącznie realizują intencję ustawodawcy, by wzmocnić ochronę dzieci we wszystkich instytucjach.

Rekomendujemy opracowanie i wdrożenie standardów ochrony małoletnich w podmiocie za pomocą dokumentu „Polityka ochrony dzieci”. Dokument ten w jednym miejscu zbiera wszystkie elementy standardów, nadaje ochronie dzieci w podmiocie odpowiednią rangę i ułatwia zapoznanie wszystkich pracowników z przyjętymi regulacjami, a także komunikowanie ich na zewnątrz organizacji. Więcej na ten temat w podręcznikach wdrożeniowych, opracowanych na potrzeby różnych obszarów (m.in. oświata i żłobki, organizacje pozarządowe, ochrona zdrowia) na stronie standardy.fdds.pl.

O co chodzi ustawodawcy?

Intencją ustawodawcy jest zobowiązanie podmiotów pracujących z dziećmi do opracowania i wdrożenia zasad, które sprawią, że dana jednostka świadomie będzie dbać o bezpieczeństwo dzieci, zatrudniając sprawdzone osoby i gwarantując, że personel potrafi rozpoznać sytuacje stwarzające ryzyko krzywdzenia dziecka oraz podjąć adekwatne działania zapewniające dzieciom bezpieczeństwo. Zasady te powinny być dostosowane do specyfiki podmiotu. Nie chodzi tutaj o podejrzewanie a priori wszystkich osób, ale o stworzenie w danym podmiocie systemu zabezpieczeń minimalizujących ryzyko krzywdzenia dzieci, które niestety istnieje w każdym typy placówce, niezależnie od jej profilu i charakteru, o czym często czytamy w mediach. Na system ten składają się weryfikacja personelu, zasady bezpiecznych relacji dorosły–dziecko, wiedza nt. form przemocy wobec dzieci i ich symptomów, przejrzyste zasady reagowania w sytuacji podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone.

Poprzez dostosowanie do specyfiki podmiotu rozumiemy: przeprowadzenie autoewaluacji danej jednostki, identyfikację czynników ryzyka krzywdzenia dziecka (w podmiocie i poza nim) oraz takie opracowanie standardów, aby miały charakter działań zapobiegawczych, minimalizujących to ryzyko.

Weryfikacja personelu – czego dokładnie wymaga ustawa o ochronie małoletnich?

- Ustawa dotyczy **pracodawców i innych organizatorów** działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją przez małoletnich innych zainteresowań oraz z opieką nad nimi; odnosi się także do **osób zatrudnianych i dopuszczanych** do ww. działalności.
- Pracodawca/organizator działalności rozumiany jest szeroko, a więc konieczność weryfikacji dotyczy zarówno podmiotów publicznych, jak i prywatnych, w tym jednoosobowych działalności gospodarczych, organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego oraz grup nieformalnych, o ile dany podmiot prowadzi działalność związaną z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu, realizacją innych zainteresowań przez małoletnich lub z opieką nad nimi. Wspomniane przepisy obowiązują także podmioty świadczące usługi hotelarskie, turystyczne oraz prowadzące inne miejsca zakwaterowania zbiorowego.
- Ustawa nakłada określone obowiązki na pracodawcę (organizatora) takiej działalności oraz na osobę, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do takiej działalności.
- Zatrudnienie i dopuszczenie do działalności rozumiane jest szeroko, nie tylko jako stosunek pracy, ale także jakakolwiek inna forma współpracy (np. umowa-zlecenie, wolontariat, staż, praktyki zawodowe itd.).
- Pracodawca lub inny organizator ma obowiązek sprawdzić, czy dane osoby, którą zamierza zatrudnić, są zamieszczone w rejestrze z dostępem ograniczonym bądź w rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w rejestrze.
- Ubiegająca się o pracę/współpracę osoba przed zatrudnieniem ma obowiązek przedłożenia pracodawcy lub innemu organizatorowi informacji z *Krajowego Rejestru Karnego* w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX (przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu) i XXV *Kodeksu karnego* (przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności), w art. 189a (handel ludźmi) i art. 207 *Kodeksu karnego* (znęcanie się) oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939) lub w odniesieniu do odpowiadających tym przestępstwom czynów zabronionych określonych w przepisach prawa obcego (obcokrajowiec składa dodatkowo – obok informacji z polskiego KRK – informację z rejestru karnego państwa swojego obywatelstwa). Ponadto osoba przyjmowana do pracy lub wykonywania obowiązków składa pracodawcy/organizatorowi oświadczenie o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa, oraz jednocześnie dostarcza pracodawcy/organizatorowi informację z rejestrów karnych państw wskazanych w tym oświadczeniu, uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi bądź zwykłą informację z rejestru, jeżeli prawo danego państwa nie przewiduje sporządzania informacji dla tych celów.
- Obowiązki te dotyczą osób zatrudnianych (dopuszczanych do pracy) od 15 lutego 2024 r.

Weryfikacja i co dalej?

Jeżeli starająca się o współpracę osoba odmówi przedstawienia nam informacji z *Krajowego Rejestru Karnego*, powinniśmy odmówić jej zatrudnienia.

W przypadku, gdy weryfikacja niekaralności kandydata lub kandydatki ujawni, że jest on/ona osobą karaną za przestępstwa określone w rozdziale XIX (przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu), rozdziale XXV *Kodeksu karnego* (przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności), w art. 189a (handel ludźmi) i/lub w art. 207 *Kodeksu karnego* (znęcanie się) bądź w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939) lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego, należy odmówić zatrudnienia tej osoby, wskazując jako podstawę odmowy karalność za powyższe przestępstwa. Podobnie należy postąpić, gdy weryfikowana osoba pojawi nam się w rejestrze sprawców jako osoba skazana za przestępstwa seksualne przeciwko dzieciom.

Co znaczy „zatrudnienie i dopuszczenie do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi?”

Aktualnie możemy się spotkać z dwiema – można rzec – skrajnymi interpretacjami tego przepisu.

Pierwsza z nich, bazując na wąskim rozumieniu przepisu, mówi, że obowiązkowi weryfikacji podlegają osoby, które są zatrudniane do bezpośredniej pracy z dziećmi, a ich obowiązki zawodowe polegają ściśle na wykonywaniu zadań **związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich albo z opieką nad nimi**. Obowiązek ten dotyczyłby więc personelu merytorycznego realizującego cel działania danego podmiotu – nauczycieli w szkole, opiekunów w żłobku, osób udzielających świadczeń medycznych w podmiotach leczniczych itd. Tego typu interpretacja jest – w naszej opinii – zbyt wąska i nie gwarantuje należytej ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Przy takim rozumieniu ustawy nie ma bowiem obowiązku weryfikowania pozostałych pracowników podmiotu, którzy choć np. nie prowadzą zajęć z dziećmi, to poprzez wykonywanie swoich obowiązków administracyjnych, pomocniczych, porządkowych, mają swobodny dostęp do dzieci.

Druga interpretacja wychodzi z założenia, że skoro ustawodawca nie zawarł w przepisie sformułowania „działalność bezpośrednio z dziećmi”, a więc nie zawęził obowiązku do osób pracujących w bezpośrednim kontakcie z dziećmi, wymóg ten dotyczy wszystkich osób zatrudnianych w danym podmiocie, o ile prowadzi on działalność związaną z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, a także z opieką nad nimi. Taki szeroki zakres weryfikacji dotyczącej każdego pracownika, który ma choćby potencjalny, a nie realny kontakt z dzieckiem, niesie za sobą ryzyko zarzutów dotyczących nieuprawnionej ingerencji w prawa i wolności osób weryfikowanych, ograniczania swobody prowadzenia działalności gospodarczej i dostępu do rynku pracy czy nadmiernej biurokratyzacji. Przyczynić się także może do negatywnego odbioru standardów ochrony dzieci w ogóle, skupiając uwagę obywateli na nadmiarowych, w ich ocenie, wymaganiach nakładanych przez ustawodawcę na wszystkie podmioty, których klientem czy odbiorcą działań może być dziecko.

Czy możliwy jest „złoty środek”? Jak w takim razie podejść do weryfikacji personelu, aby „nie wylać dziecka z kąpielą”? Jako Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę proponujemy **podejście oparte na analizie ryzyka krzywdzenia dzieci w instytucji**.

Podjęcie oparte na analizie ryzyka krzywdzenia dzieci

Jeszcze raz wróćmy do intencji ustawodawcy i społecznego celu, w jakim ustawa o ochronie małoletnich wprowadza te regulacje. **Dostosowane do specyfiki podmiotu standardy ochrony małoletnich służą ochronie dzieci przed krzywdzeniem, a weryfikacja pracowników jest jednym z narzędzi minimalizowania ryzyka tego krzywdzenia.** A zatem, zanim zabierzemy się za weryfikację pracowników i opracowywanie poszczególnych elementów standardów, zidentyfikujmy czynniki ryzyka na różnych polach funkcjonowania podmiotu.

Czym są czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci w instytucji?

Na podstawie wielu badań i analiz przypadków krzywdzenia dzieci w różnego typu instytucjach określono czynniki, które sprawiają, że rośnie prawdopodobieństwo tego, że dziecko korzystające z usług danego podmiotu może zostać skrzywdzone¹. Większość analiz koncentruje się na ryzyku wykorzystania seksualnego dzieci, niemniej warto pamiętać, że poszczególne typy krzywdzenia nie są rozłączne i doświadczenie przemocy seksualnej z reguły wiąże się ze stosowaniem wobec dziecka przemocy emocjonalnej, fizycznej lub zaniedbaniem ważnych potrzeb dziecka.

O czym warto pamiętać, przygotowując analizę czynników ryzyka w instytucji?

- Analiza obszarów ryzyka nie jest „tropieniem potencjalnych sprawców/sprawczyń” krzywdzenia dzieci ani stygmatyzacją określonych osób czy grup zawodowych.
- Celem analizy jest zrozumienie, w jakiej sytuacji znajdują się dzieci i dorośli z konkretnej placówki, w konkretnym usytuowaniu i konkretnym kontekście.
- Tworzenie organizacji bezpiecznej dla dzieci wymaga podjęcia działań profilaktycznych odpowiadających wynikom analizy czynników ryzyka.

Ryzyko krzywdzenia dzieci w instytucjach możemy rozpatrywać w 4 wymiarach:

RYZIKO SYTUACYJNE odnosi się do tego, w jakich okolicznościach dorośli mają kontakt z dzieckiem. Istnieją 2 sytuacje, które znacząco zwiększają ryzyko skrzywdzenia dziecka:

1. Dorosły ma możliwość przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauważony. Może to ułatwić „uwodzenie” dziecka i przejście od niewinnych zachowań relacyjnych do niezgodnych z prawem czynności seksualnych, ale także umożliwić krzywdzenie dziecka (np. emocjonalne, fizyczne) w sposób, który będzie niezauważalny dla innych.
2. Dorosły ma możliwość nawiązania relacji, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną i które mogą prowadzić do przekroczenia akceptowalnych granic zawodowych i wykorzystania dziecka.

¹ Parkinson P., Cashmore J., 2017, Assessing the different dimensions and degrees of risk of child sexual abuse, Royal Commission into Institutional Responses to Child Sexual Abuse, Sydney.

W niektórych instytucjach, przede wszystkich takich, w których dzieci przebywają przez dłuższy czas, jak na przykład młodzieżowe ośrodki wychowawcze, szkoły z internatem czy obozy letnie, ryzyko sytuacyjne jest wpisane w codzienne działanie i jest ono podwyższone. Pewne ryzyko sytuacyjne występuje także w każdym środowisku szkolnym, przedszkolu czy innych miejscach, w których dzieci spędzają dużo czasu i mają powtarzalny kontakt z tymi samymi dorosłymi.

Ryzyko sytuacyjne możemy określić jako **ryzyko modyfikowalne** lub **niemodyfikowalne**.

Niemodyfikowalne ryzyko wynika z samej istoty danego działania, które ze względu na swój charakter daje potencjalnemu sprawcy więcej możliwości przebywania sam na sam z dzieckiem. Na przykład w placówce opiekuńczo-wychowawczej dzieci przebywają całą dobę ze zmieniającą się, ale stałą w swoim składzie kadrą. Modyfikowanie poziomu ryzyka poprzez zakaz nawiązywania bliskich relacji między wychowawcami i dziećmi byłoby działaniem szkodliwym dla dzieci i pedagogicznie błędnym, podobnie jak zakaz przebywania z dziećmi sam na sam. Ryzyko sytuacyjne jest więc w tym obszarze niemodyfikowalne, ponieważ nie da się go obniżyć w warunkach instytucjonalnej opieki całodobowej. Można je jednak ograniczać innymi narzędziami, np. przestrzeganiem zasad bezpiecznej rekrutacji, konsultowanymi z dziećmi zasadami bezpiecznych relacji, działającymi realnie procedurami interwencyjnymi itd.

Ryzyko modyfikowalne to takie, które możemy ograniczyć, stosując odpowiednie środki zaradcze. Istnieje niewiele instytucji, w których sytuacyjne ryzyko nadużyć jest niemodyfikowalne. Organizacje bezpieczne dla dzieci to takie, które starają się zminimalizować modyfikowalne ryzyko sytuacyjne w zakresie, w jakim jest to racjonalnie możliwe, na przykład poprzez odpowiednią organizację przestrzeni – wydzielone strefy do zabawy dla dzieci w miejscach użyteczności publicznej, takich jak muzea czy sklepy, wprowadzenie zasady obecności drugiego dorosłego w kontaktach nauczyciela z uczniami *online* czy monitoring wizyjny.

RYZYKO PODATNOŚCI związane jest z określonymi cechami dzieci, które znajdują się pod opieką danego podmiotu. Podwyższone ryzyko występuje, gdy organizacja pracuje z dziećmi i młodzieżą, które – zgodnie z dostępnymi dowodami naukowymi – narażone są na krzywdzenie, np. na wykorzystywanie seksualne, bardziej niż inne dzieci (m.in. dzieci z niepełnosprawnością, wcześniejszymi doświadczeniami krzywdzenia, z rodzin dysfunkcyjnych, z silną motywacją do nieujawniania informacji).

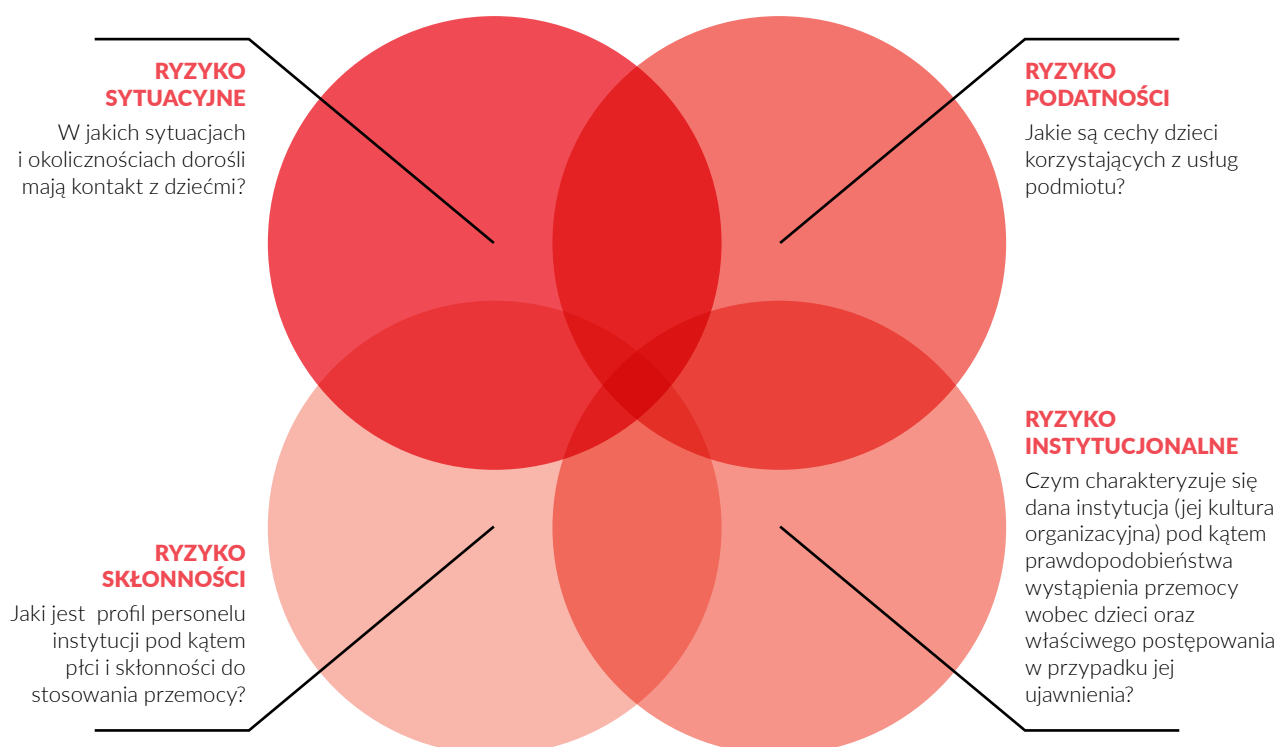
Ryzyko podatności jest powiązane z ryzykiem sytuacyjnym, ponieważ niektóre wrażliwe dzieci mogą być skupione w placówkach opieki całodobowej, w których ryzyko to jest podwyższone.

RYZYKO SKŁONNOŚCI odnosi się do profilu personelu organizacji pod względem płci oraz obejmuje sytuacje, w których osoba dorosła mieszka w środowisku domowym lub rodzinnym z dziećmi niespokrewnionymi biologicznie.

Czynnikiem ryzyka wykorzystania seksualnego dzieci jest płeć. Oznacza to, że instytucje, w których przeważają mężczyźni, są bardziej narażone na problemy związane z seksualnym wykorzystywaniem dzieci niż te, w których przeważają kobiety (choć należy pamiętać, że część sprawców wykorzystania seksualnego dzieci to kobiety). Nie oznacza to jednak, że należy zniechęcać instytucje do zatrudniania głównie mężczyzn. Podmioty, w których pracują głównie mężczyźni, muszą po prostu zwrócić szczególną uwagę na strategię, które minimalizują ryzyko.

Podwyższone ryzyko krzywdzenia dziecka występuje również, gdy dzieci i młodzież mieszkają z osobami, z którymi nie są biologicznie spokrewnione. Statystycznie osoby niespokrewnione z dzieckiem są bardziej skłonne do stosowania przemocy wobec dziecka. W kategoriach instytucjonalnych sugeruje to podwyższone ryzyko, na przykład w opiece zastępczej, co wymaga zastosowania odpowiednich środków zaradczych.

RYZIKO INSTYTUCJONALNE wynika z cech samej instytucji – tego, jakie wartości są dla niej i jej kultury organizacyjnej najważniejsze. Czynniki instytucjonalne wpływają na to, czy w danej organizacji dojdzie do krzywdzenia dzieci, czy zostanie to ujawnione, a także na działania, które zostaną podjęte w przypadku ujawnienia przemy.

Zwiększeniu ryzyka krzywdzenia dzieci sprzyjają:

- umniejszanie znaczenia ochrony dzieci, brak wartości związanych z podmiotowością dziecka w centrum organizacji;
- duży autorytet personelu instytucji, np. w lokalnej społeczności;
- dopuszczanie do kontaktu z dziećmi niezwyfikowanych osób z uwagi na ich pozycję społeczną (np. członkowie lokalnych władz świeckich i kościelnych, przedstawiciele sponsorów itd.);
- kultura organizacyjna ułatwiająca niewłaściwe postępowanie – hermetyczna organizacja, autorytarne zarządzanie, nacisk na dyscyplinę i posłuszeństwo, przyzwolenie na karcenie, w tym fizyczne;
- czynniki, które utrudniają działania prewencyjne – np. zamknięcie na aktualizację wiedzy, niechęć do korzystania z programów profilaktycznych i pomocy ekspertów z zewnątrz.

Organizacje, w których istnieje tendencja do nieodpowiednich reakcji ochronnych, czyli takich, które chronią personel i integralność instytucji, a nie prowadzą do przerwania krzywdzenia i zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa, wykazują swoje charakterystyczne cechy, takie jak:

- kierowanie się przekonaniem, że dziecko ma się bezwzględnie podporządkować dorosłemu, który zawsze ma rację (nieśłuchanie i nieszanowanie dzieci);
- bliskie i długotrwałe relacje między dorosłymi, które utrudniają liderom uwierzenie, że inny członek personelu dopuścił się przemocy;
- silny etos lojalności wobec współpracowników;

- aura szacunku wokół personelu, która sprawia, że rodzicom oraz innym dorosłym trudno jest uwierzyć w ujawnione informacje;
- silna identyfikacja pracowników z organizacją;
- ograniczenie lub brak kontroli ze strony władz cywilnych czy innych czynników zewnętrznych;
- wewnętrzne, często niejawne procesy dyscyplinarne, które są nieadekwatne do wyrządzonych dziecku szkód;
- niefunkcjonująca w praktyce polityka ochrony dzieci i zniechęcanie do składania skarg;
- tendencja do przywiązywania większej wagi do ochrony reputacji niż do dobra i ochrony dzieci;
- bagatelizowanie znaczenia krzywdzenia dzieci.

Jakie czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci identyfikujemy w naszej organizacji?

Czy przejrzeeliście się w powyższej typologii czynników ryzyka krzywdzenia dzieci w instytucji? Czy było to pomocne w ocenie Waszego podmiotu pod kątem cech, które mogą stanowić ryzyko krzywdzenia dzieci? Gratulacje! To oznacza, że krytycznie przyglądacie się różnym aspektom działania instytucji i jesteście gotowi zmierzyć się z prawdą o tym, że istnieje ryzyko o różnych poziomach stopniowości (niskie, średnie, wysokie) i że dzieci będące pod Waszą opieką również mogą doświadczyć krzywdzenia. Tym samym już zminimalizowaliście czynnik ryzyka, jakim jest przekonanie, że krzywdzenie dzieci jest to zjawisko, które „na pewno nas nie dotyczy”. Ta diagnoza to pierwszy krok do tworzenia w Waszym miejscu pracy środowiska bezpiecznego dla dzieci i kultury ochrony dzieci.

Jakie są kolejne kroki? Pamiętajcie o tym, że weryfikacja personelu oraz standardy ochrony małoletnich to narzędzia, za pomocą których możecie minimalizować oddziaływanie tych czynników ryzyka, które dotyczą Waszej instytucji.

Przeprowadzenie analizy ryzyka krzywdzenia dzieci w podmiocie to realizacja ustawowego obowiązku „dostosowania” opracowywanych i wdrażanych standardów ochrony dzieci do specyfiki danej jednostki. Jest wyrazem należytej staranności w opracowywaniu standardów ochrony małoletnich. Tę czynność warto udokumentować, aby m.in. w przypadku kontroli było jasne, w oparciu o jakie kryteria ustalono w organizacji np. zasady bezpiecznej rekrutacji.

Analiza czynników ryzyka krzywdzenia dzieci pozwala zobaczyć, jakie ryzyko wynika z funkcjonowania samego podmiotu, a jakie płynie z otoczenia i czynników zewnętrznych, na które osoby zarządzające daną instytucją wpływu nie mają. Na przykład w procesie opracowywania standardów ochrony małoletnich w miejskim ośrodku sportu i rekreacji po przeprowadzeniu analizy ryzyka może okazać się, że weryfikacji podlegają wszystkie osoby z personelu, które mają wstęp na obiekt dostępny dla dzieci. Za minimalizowanie ryzyka związanego z osobami pracującymi w danym podmiocie odpowiada osoba zarządzająca ośrodkiem, ale istnieje jeszcze ryzyko związane z tym, że jest to obiekt użyteczności publicznej, z którego korzysta wiele osób dorosłych. Ewentualne wystąpienie zagrożenia dla dzieci z ich strony jest ryzykiem wiążącym się z uczestnictwem dzieci w życiu społecznym i incydentalnymi kontaktami z obcymi dorosłymi – podobnie jak w sklepie, kinie, pociągu czy restauracji. Przeciwdziałanie tym zagrożeniom to kwestia odpowiedzialności rodziców i opiekunów, na którą wpływa także należyta edukacji nt. bezpieczeństwa, społecznej wrażliwości na dobrostan dzieci i świadomości, na jakie sygnały należy reagować, aby zapobiec ich krzywdzeniu.

Propozycja narzędzia do analizy ryzyka

Poniżej znajduje się nasza propozycja narzędzia, które może wesprzeć w analizie ryzyka i podejmowaniu decyzji, które grupy personelu weryfikować. Jeśli chodzi o czynniki ryzyka krzywdzenia ze strony personelu, na pierwszy plan wysuwa się ryzyko sytuacyjne – czyli okoliczności, w jakich dochodzi do kontaktu między dorosłym a dzieckiem w Waszej instytucji, i tego obszaru w podmiocie dotyczą pytania zawarte w narzędziu.

Dodatkowo należy pamiętać, że niezależnie czy zastosujemy wąską czy rozszerzającą interpretację art. 21 ustawy o ochronie małoletnich, to nie ulega wątpliwości, że obowiązek weryfikacji będzie dotyczył osób, które w swoim zakresie obowiązków mają i wykonują zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi”.

Krok 1. Sporządź listę grup personelu

Wypisz wszystkie kategorie grup składających się z osób dorosłych (np. nauczyciele, pielęgniarki, trenerzy, personel sprząający, osoby trzecie – poza zatrudnionymi w podmiocie), które przebywają na terenie podmiotu.

Pamiętaj, że w standardach ochrony dzieci kategoria „personel” jest traktowana szeroko, obejmuje wszystkich pracowników bez względu na prawną formę zatrudnienia (umowa o pracę, zlecenie, kontrakt itd.), a także studentów, stażystów, praktykantów i wolontariuszy – chodzi o osoby, które mają kontakt z dziećmi lub mogą mieć potencjalny kontakt z dziećmi.

Krok 2. Dla każdej grupy personelu wypełnij arkusz oceny ryzyka

(zaznacz krzyżykiem TAK lub NIE w każdym wierszu):

Nazwa grupy:	Tak	Nie
Dorosły (dana grupa dorosłych) pracuje bezpośrednio z dzieckiem* * Dorosły wykonuje zadania/pracuje w bezpośrednim i nieincydentalnym kontakcie z dzieckiem		
Dorosły (dana grupa dorosłych) nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi [TAK = dorosły nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi; NIE = dorosły ma bezpośredni kontakt z dziećmi]		
Dorosły (dana grupa dorosłych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi”		
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauważony		
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma regularny, powtarzalny kontakt z dzieckiem		
Dorosły (dana grupa dorosłych) towarzyszy dzieciom przez całą dobę (pobyt z noclegiem)		
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną		
Dorosły (dana grupa dorosłych) zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej		

Krok 3. Na podstawie odpowiedzi w karcie oceny ryzyka przypisz daną grupę personelu do jednej z trzech kategorii:

1. RYZYKO WYSOKIE

2. RYZYKO ŚREDNIE

3. RYZYKO NISKIE

Dla każdej kategorii ryzyka proponujemy określone działania zwiększające ochronę dzieci:

RYZYKO WYSOKIE

- Dorosły (dana grupa dorosłych) ma bezpośredni/regularny kontakt z dziećmi sam na sam i/ lub ma możliwość nawiązania relacji, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną.
- Dorosły (dana grupa dorosłych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi” (wymóg ustawowy).
- Dorosły (dana grupa dorosłych) towarzyszy dzieciom przez całą dobę (pobyt z noclegiem).

Jeśli TAK, dana osoba:

- bezwzględnie musi przedstawić informację z *Krajowego Rejestru Karnego*;
- musi zostać sprawdzona w *Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym*;
- jest zobowiązana do zapoznania się z *Polityką ochrony dzieci*, podpisania jej i przestrzegania zawartych w niej zasad.

RYZYKO ŚREDNIE

- Dorosły (dana grupa dorosłych) ma bezpośredni/nieregularny kontakt z dziećmi i/lub ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem, która może obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną, ale zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej.

Jeśli TAK:

- można rozważyć poproszenie jej o przedstawienie informacji z *Krajowego Rejestru Karnego* i sprawdzić ją w *Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym*
I/LUB
- ograniczyć się do zobowiązania danej osoby do zapoznania się ze skróconą wersją *Polityki ochrony dzieci* i przestrzegania zasad bezpiecznych relacji dorosły–dziecko.

RYZYKO NISKIE

- Dorosły (dana grupa dorosłych) nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi i nie ma możliwości nawiązania relacji z dzieckiem obejmującej kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną.

Jeśli TAK:

- można ograniczyć się do przedstawienia skróconej wersji *Polityki ochrony dzieci* obowiązującej w podmiocie.

Przykłady

Poniżej zamieszczamy przykłady zastosowania tego narzędzia do analizy czynników ryzyka pod kątem specyfiki kontaktu dorosłego (grupy dorosłych) z dzieckiem. Należy pamiętać, że celem analizy jest zrozumienie, w jakiej sytuacji znajdują się dzieci i dorośli **z konkretnej placówki, w konkretnym usytuowaniu i konkretnym kontekście**. Proponowane niżej przykłady nie są uniwersalne dla wszystkich placówek i instytucji danego typu.

Uwaga: przykłady nie zawierają wiążącej interpretacji i nie mogą być stosowane jako obowiązująca wytyczna!

Woźny/woźna w szkole

Kontekst: w przyjętym przykładzie woźny/woźna przebywa w szkole wtedy, gdy są w niej dzieci, swobodnie się po niej przemieszcza i ma dostęp do wszystkich pomieszczeń. Ma regularny i bezpośredni kontakt z dziećmi.

Nazwa grupy: WOŹNY/WOŹNA	Tak	Nie
Dorosły (dana grupa dorosłych) pracuje bezpośrednio z dzieckiem* * Dorosły wykonuje zadania/pracuje w bezpośrednim i nieincydentalnym kontakcie z dzieckiem	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi [TAK = dorosły nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi; NIE = dorosły ma bezpośredni kontakt z dziećmi]		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi”		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauważony	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma regularny, powtarzalny kontakt z dzieckiem	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) towarzyszy dzieciom przez całą dobę (pobyt z noclegiem)		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej		+

**WOŹNY/WOŹNA
W SZKOLE**

**RYZIKO
WYSOKIE**

Specyfika kontaktu z dziećmi

- Ma bezpośredni i regularny kontakt z dziećmi.
- Ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem sam na sam, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną.

Działania profilaktyczne:

- Osoba bezwzględnie musi przedstawić informację z KRK.
- Osobę należy sprawdzić w *Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym*.
- Osoba jest zobowiązana do zapoznania się z *Polityką ochrony dzieci*, podpisania jej i przestrzegania zawartych w niej zasad.

Szkolny psycholog

Kontekst: sam fakt, że psycholog szkolny zatrudniony jest w celu świadczenia porad psychologicznych, sprawia, że należy go zakwalifikować do kategorii wysokiego ryzyka. Ponadto psycholog realizuje swoje zadania spotykając się z dziećmi w grupie, ale także indywidualnie, za zamkniętymi drzwiami. Ma z dziećmi regularny, częsty i bezpośredni kontakt.

Nazwa grupy: SZKOLNY PSYCHOLOG	Tak	Nie
Dorosły (dana grupa dorosłych) pracuje bezpośrednio z dzieckiem* * Dorosły wykonuje zadania/pracuje w bezpośrednim i nieincydentalnym kontakcie z dzieckiem	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi [TAK = dorosły nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi; NIE = dorosły ma bezpośredni kontakt z dziećmi]		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi”	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauważony	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma regularny, powtarzalny kontakt z dzieckiem	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) towarzyszy dzieciom przez całą dobę (pobyt z noclegiem)		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej		+

**SZKOLNY
PSYCHOLOG**

**RYZIKO
WYSOKIE**

Specyfika kontaktu z dziećmi

- Ma bezpośredni i regularny kontakt z dziećmi.
 - Ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem sam na sam, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną.
- Dorosły (dana grupa dorosłych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi” (warunek z ustawy).

Działania profilaktyczne:

- Osoba bezwzględnie musi przedstawić informację z KRK.
- Osobę należy sprawdzić w *Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym*.
- Osoba jest zobowiązana do zapoznania się z *Polityką ochrony dzieci*, podpisania jej i przestrzegania zawartych w niej zasad.

Policjant z psem tropiącym – gość w przedszkolu lub szkole

Kontekst: Policjant z psem tropiącym jest gościem opowiadającym o swojej pracy grupie dzieci. Spotkanie odbywa się w sali gimnastycznej. Dzieciom towarzyszą nauczycielki, również wtedy, gdy po spotkaniu dzieci indywidualnie podchodzą i głaszczą psa.

Nazwa grupy: GOŚĆ W PRZEDSZKOLU LUB SZKOLE	Tak	Nie
Dorosły (dana grupa dorosłych) pracuje bezpośrednio z dzieckiem* * Dorosły wykonuje zadania/pracuje w bezpośrednim i nieincydentalnym kontakcie z dzieckiem	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi [TAK = dorosły nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi; NIE = dorosły ma bezpośredni kontakt z dziećmi]		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małych, lub z opieką nad nimi”		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauważony		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma regularny, powtarzalny kontakt z dzieckiem		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) towarzyszy dzieciom przez całą dobę (pobyt z noclegiem)		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej	+	

**POLICJANT Z PSEM
TROPIĄCYM - GOŚĆ
W PRZEDSZKOLU
LUB SZKOLE**

**RYZYO
ŚREDNIE**

Specyfika kontaktu z dziećmi

- Ma bezpośredni i nieregularny kontakt z dziećmi.
- Nie ma możliwości nawiązania relacji z dzieckiem sam na sam, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną.
- Zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej.

Działania profilaktyczne:

- Można rozważyć poproszenie osoby o przedstawienie informacji z *KRK* i sprawdzić ją w *Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym* I/LUB
- ograniczyć się do zobowiązania osoby do zapoznania się ze skróconą wersją *Polityki ochrony dzieci* i przestrzegania zasad bezpiecznych relacji dorosły–dziecko.

Pracownik/pracownica punktu rejestracji w przychodni dziecięcej

Kontekst: Mała, lokalna przychodnia medycyny rodzinnej, w której pacjentami są zarówno dzieci, jak i dorośli – całe rodziny. Osoba ta odpowiada również za kąci zabaw dla dzieci, zagaduje, rozśmiesza dzieci czekające na wizytę. Rejestracja jest integralną częścią poczekalni.

Nazwa grupy: PRACOWNIK/PRACOWNICA PUNKTU REJESTRACJI	Tak	Nie
Dorosły (dana grupa dorosłych) pracuje bezpośrednio z dzieckiem* * Dorosły wykonuje zadania/pracuje w bezpośrednim i nieincydentalnym kontakcie z dzieckiem	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi [TAK = dorosły nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi; NIE = dorosły ma bezpośredni kontakt z dziećmi]		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi”		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauważony		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma regularny, powtarzalny kontakt z dzieckiem		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) towarzyszy dzieciom przez całą dobę (pobyt z noclegiem)		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej		+

**PRACOWNIK/
PRACOWNICA PUNKTU
REJESTRACJI**

**RYZIKO
ŚREDNIE**

Specyfika kontaktu z dziećmi

- Ma bezpośredni i nieregularny kontakt z dziećmi.
- Nie ma możliwości nawiązania relacji z dzieckiem sam na sam, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną.
- Zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej (w tym przypadku rodzica/opiekuna dziecka).

Działania profilaktyczne:

- Można rozważyć poproszenie jej o przedstawienie informacji z *Krajowego Rejestru Karnego* i sprawdzić ją w *Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym*
 - I/LUB
- ograniczyć się do zobowiązania danej osoby do zapoznania się ze skróconą wersją *Polityki ochrony dzieci* i przestrzegania zasad bezpiecznych relacji dorosły–dziecko.

W przypadku innej przychodni, w której pracownik rejestracji przebywa w oddzielnym boksie lub pomieszczeniu oddzielnym szybą, ma kontakt wyłącznie z rodzicem i nie przebywa w tej samej przestrzeni co dzieci, a więc jego możliwość kontaktu z dzieckiem jest co najwyżej incydentalna, w wyniku analizy ryzyka może się okazać, że zostanie on zakwalifikowany do kategorii ryzyka niskiego.

Lekarz stomatolog

Kontekst: Sam fakt, że lekarz stomatolog prowadzi działalność związaną z leczeniem dzieci, sprawia, że należy go zakwalifikować do kategorii wysokiego ryzyka. Ponadto ma z dziećmi kontakt bezpośredni, fizyczny oraz możliwość przebywania z nimi sam na sam.

Nazwa grupy: LEKARZ STOMATOLOG	Tak	Nie
Dorosły (dana grupa dorosłych) pracuje bezpośrednio z dzieckiem* * Dorosły wykonuje zadania/pracuje w bezpośrednim i nieincydentalnym kontakcie z dzieckiem	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi [TAK = dorosły nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi; NIE = dorosły ma bezpośredni kontakt z dziećmi]		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi”	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauważony	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma regularny, powtarzalny kontakt z dzieckiem		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) towarzyszy dzieciom przez całą dobę (pobyt z noclegiem)		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej		+

LEKARZ
STOMATOLOG

RYZIKO
WYSOKIE

Specyfika kontaktu z dziećmi

- Ma bezpośredni i regularny kontakt z dziećmi.
- Ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem sam na sam, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną.
- Dorosły (dana grupa dorosłych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi” (warunek ustawowy).

Działania profilaktyczne:

- Osoba bezwzględnie musi przedstawić informację z KRK.
- Osobę należy sprawdzić w *Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym*.
- Osoba jest zobowiązana do zapoznania się z *Polityką ochrony dzieci*, podpisania jej i przestrzegania zawartych w niej zasad.

Przewodnik w muzeum oprowadzający wycieczki szkolne

Kontekst: Muzeum zatrudnia przewodników, którzy oprowadzają wycieczki, zarówno dzieci jak i dorosłych. Przy wycieczkach szkolnych dzieciom zawsze towarzyszą nauczyciele lub inni opiekunowie. W przyjętym przykładzie przewodnicy muzealni pracują w muzeum posiadającym ofertę dla dzieci i młodzieży (wystawy adresowane do dzieci) i choć nie mają wpisanej w zakres obowiązków „edukacji dzieci i młodzieży”, to w praktyce każdy z nich pracuje z dziećmi/młodzieżą lub ma taką możliwość (np. kiedy musi zastąpić kolegę/koleżankę z pracy).

Nazwa grupy: PRZEWODNICY MUZEALNI	Tak	Nie
Dorosły (dana grupa dorosłych) pracuje bezpośrednio z dzieckiem* * Dorosły wykonuje zadania/pracuje w bezpośrednim i nieincydentalnym kontakcie z dzieckiem	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi [TAK = dorosły nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi; NIE = dorosły ma bezpośredni kontakt z dziećmi]		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi”		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauważony		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma regularny, powtarzalny kontakt z dzieckiem		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) towarzyszy dzieciom przez całą dobę (pobyt z noclegiem)		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej	+	

**PRZEWODNIK
W MUZEUM**

**RYZIKO
ŚREDNIE**

Specyfika kontaktu z dziećmi

- Ma bezpośredni i nieregularny kontakt z dziećmi.
- Nie ma możliwości nawiązania relacji z dzieckiem sam na sam, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną.
- Zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej (w tym przypadku nauczyciela).

Działania profilaktyczne:

- Można rozważyć poproszenie osoby o przedstawienie informacji z KRK i sprawdzić ją w *Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym* I/LUB
- ograniczyć się do zobowiązania osoby do zapoznania się ze skróconą wersją *Polityki ochrony dzieci* i przestrzegania zasad bezpiecznych relacji dorosły–dziecko.

Pracownik/pracownica kasy biletowej w muzeum

Kontekst: Kasa biletowa ma formę kiosku oddzielnego od przestrzeni holu muzeum. Zadanie osoby zatrudnionej w kasie ogranicza się do przyjęcia zapłaty i wydania biletu. W większości przypadków bilety zakupują dorośli, sytuacje, że dziecko kupuje bilet zdarzają się rzadko.

Nazwa grupy: PRACOWNIK/PRACOWNICA KASY BILETOWEJ W MUZEUM	Tak	Nie
Dorosły (dana grupa dorosłych) pracuje bezpośrednio z dzieckiem* * Dorosły wykonuje zadania/pracuje w bezpośrednim i nieincydentalnym kontakcie z dzieckiem		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi [TAK = dorosły nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi; NIE = dorosły ma bezpośredni kontakt z dziećmi]	+	
Dorosły (dana grupa dorosłych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi”		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauważony		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma regularny, powtarzalny kontakt z dzieckiem		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) towarzyszy dzieciom przez całą dobę (pobyt z noclegiem)		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną		+
Dorosły (dana grupa dorosłych) zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej		+

**PRACOWNIK/
PRACOWNICA
KASY BILETOWEJ
W MUZEUM**

**RYZIKO
NISKIE**

Specyfika kontaktu z dziećmi

- Nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi.
- Nie ma możliwości nawiązania relacji z dzieckiem sam na sam, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną.

Działania profilaktyczne:

- Można ograniczyć się do przedstawienia osobie skróconej wersji *Polityki ochrony dzieci* obowiązującej w podmiocie.

Odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania

Czy należy weryfikować (sprawdzać w rejestrze) rodzica, który w przedszkolu czy szkole prowadzi zajęcia dla uczniów (opowiada o swoim zawodzie) albo jedzie jako opiekun na wycieczkę?

Rodzic jako „gość” placówki, który opowiada o swoim zawodzie i rodzic jadący w roli opiekuna na wycieczkę to dwie różne sytuacje. Osoba goszcząca na lekcji w związku z opowieścią o swoim zawodzie nie przebywa sam na sam z uczniami ani nie porusza się swobodnie po placówce (jeżeli ta druga zasada nie jest wprowadzona, warto ją wdrożyć i ustalić, że rodzic porusza się po placówce pod opieką nauczyciela bądź nauczyciela i dziecka lub dwóch starszych uczniów) – jest to więc ryzyko średnie. W przypadku rodzica jadącego na wycieczkę w roli opiekuna-wolontariusza sytuacja przedstawia się inaczej – ma bezpośredni kontakt z dziećmi, dodatkowo pełni funkcję wskazaną wprost w ustawie jako działalność wymagająca weryfikacji (opieka na dziećmi), ma możliwość przebywania z dzieckiem sam na sam, zatem jest to ryzyko wysokie. Rodzic w takiej roli podlega obowiązkowi weryfikacji w rejestrach, podobnie jak wolontariusz lub inny pracownik zatrudniany do tego typu działania.

Czy w przypadku wycieczki szkolnej lub przedszkolnej w zakładzie pracy, kiedy dzieci są pod opieką pracownika szkoły/przedszkola, a pracownicy zakładu tylko je oprowadzają, opowiadają i demonstrują działania różnych urzędów, pracodawca ma obowiązek sprawdzić tych pracowników w Rejestrze i zobowiązać ich do dostarczenia informacji z KRK, o której mowa w art. 21, ust. 3 Ustawy?

Nie, nie ma takiego obowiązku. Osób mających incydentalny kontakt z dziećmi, które dodatkowo znajdują się w tym czasie pod stałą opieką nauczyciela, nie można uznać za podmioty uczestniczące w działalności oświatowej na rzecz dzieci; są to podmioty, z którymi dzieci mają zwykły kontakt w związku z uczestnictwem w życiu społecznym (ewentualnie jest to ryzyko niskie). Cel standardów to ochrona dzieci przed przemocą ze strony personelu placówki, przemocą domową i przemocą rówieśniczą. Zagrożenia „zewnętrzne” ze strony osób obcych dziecku należy niwelować poprzez kampanie społeczne, edukację dzieci, rodziców i tworzenie środowiska przyjaznego ujawnieniom krzywdzenia przez dzieci oraz dzieleniu się przez dzieci niepokojami, wątpliwościami, trudnościami, zanim do krzywdzenia dojdzie.

W naszej organizacji wszystkie osoby zostały zatrudnione przed 15 lutego 2024. Jak postąpić w przypadku dotychczasowego pracownika, któremu zmienia się zakres obowiązków i na tej podstawie będzie skierowany do działań z dziećmi? Czy można go weryfikować w odpowiednich rejestrach, mimo że został zatrudniony przed datą obowiązywania przepisu?

Gdy zmienia się zakres zadań pracownika w taki sposób, że zacznie on wykonywać obowiązki związane z pracą z dziećmi, to także podlega on weryfikacji.

Prowadzę ośrodek wypoczynkowy, w którym często przebywają rodziny z dziećmi. Czy w związku z tym powinnam zweryfikować osoby pracujące w kuchni, które nie mają żadnego kontaktu z dziećmi?

W przypadku osób, które nie mają kontaktu z dziećmi, weryfikacja pracowników nie jest konieczna (ryzyko niskie). Rekomendujemy natomiast, aby wszyscy pracownicy podmiotu, również ci, którzy nie mają kontaktu z dziećmi, zapoznali się z obowiązującymi w podmiocie standardami ochrony małoletnich. Sytuacja

wyglądałyby inaczej, gdyby w kuchni odbywali praktyki zawodowe uczniowie – wówczas pracownicy kuchni powinni zostać zweryfikowani z uwagi na realizowane zadania edukacyjne i bezpośredni kontakt z dziećmi (ryzyko wysokie).

Jako szkolny koordynator chciałabym zapytać o zasady zatrudniania pracowników obsługi i administracji i o zasady sprawdzania osób z zewnątrz, które tylko wynajmują sale lekcyjne lub gimnastyczne w godzinach popołudniowych w ramach dodatkowych płatnych zajęć dla dzieci, np. prowadzących lekcje gry na gitarze, zajęcia sportowe, tańce itp. Czy istnieje podstawa prawna, która jasno określa i pozwala dyrektorowi szkoły na sprawdzenie pracowników obsługi, administracji i wyżej wymienionych osób w KRK i w rejestrze przestępców seksualnych? Czy pani pielęgniarka, zatrudniona w medycznej placówce i oddelegowana do szkoły na dyżury w szkole, powinna być również według ustawy sprawdzona przez dyrektora szkoły?

Należy przeprowadzić analizę ryzyka dla poszczególnych kategorii osób. W przypadku szkoły ryzyko sytuacyjne krzywdzenia dzieci jest wysokie z uwagi na charakter kontaktów między dorosłymi a dziećmi, a także ze względu na regularność tego kontaktu i to, jak dużo czasu dzieci spędzają w szkole. W naszej opinii cały personel administracyjny i obsługi szkoły powinien zostać zweryfikowany pod kątem niekaralności, gdyż ma potencjalną sposobność nawiązania bliskich relacji z dzieckiem oraz przebywania z dzieckiem sam na sam (ryzyko wysokie). Podstawą do takiej weryfikacji będzie art. 21 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1304 z późn. zm.) Co do pielęgniarki, warto wymóg weryfikacji jej niekaralności zawrzeć w umowie z podmiotem leczniczym delegującym tę osobę – wówczas pielęgniarkę weryfikuje pracodawca, ale Państwo w umowie mu o tym „przypominacie”. Warto zawrzeć podobny zapis w umowie z podmiotami, którym Państwo wynajmujecie sale – ze względów organizacyjnych i wizerunkowych. Proszę też pamiętać, że wdrożenie standardów ochrony małoletnich to nie tylko weryfikacja niekaralności, ale także przyjęcie wewnętrznego dokumentu regulującego m.in. zasady bezpiecznych relacji dorosły–dziecko oraz procedur interwencji – czyli reagowania w sytuacji podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone.

Niezbędnym elementem wdrożenia w podmiocie standardów ochrony małoletnich jest opracowanie i wprowadzenie **procedur reagowania na przypadki podejrzenia, że dziecko doświadcza krzywdzenia**. Szczegółowe omówienie interwencji prawnej w takiej sytuacji oraz przykłady procedur interwencji znajdziesz w webinarach i podręcznikach wdrażania standardów ochrony dzieci na stronie: standardy.fdds.pl oraz w **informatorze „Interwencja prawna”**.

Serwis internetowy dla profesjonalistów pracujących z rodzicami i dziećmi: edukacja.fdds.pl*

- materiały edukacyjne oraz kursy e-learningowe poświęcone problemowi krzywdzenia dzieci i jego profilaktyki
- informacje o konferencjach i szkoleniach z zakresu zapobiegania przemocy wobec dzieci

* zapisy na szkolenia dla osób odpowiedzialnych za wdrożenie standardów ochrony dzieci

Nazwa grupy:	Tak	Nie
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) pracuje bezpoŝrednio z dzieckiem* * Doroŝty wykonuje zadania/pracuje w bezpoŝrednim i nieincydentalnym kontakcie z dzieckiem		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) nie ma bezpoŝredniego kontaktu z dziećmi [TAK = doroŝty nie ma bezpoŝredniego kontaktu z dziećmi; NIE = doroŝty ma bezpoŝredni kontakt z dziećmi]		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „dziaÅalnoŝć związana z wychowaniem, edukacj, wypoczynkiem, leczeniem, ŝwiadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowaÅ przez maÅoletnich, lub z opieką nad nimi”		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) ma moŝliwoŝć przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauwaŝony		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) ma regularny, powtarzalny kontakt z dzieckiem		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) towarzyszy dzieciom przez caÅ dobę (pobyÅ z noclegiem)		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) ma moŝliwoŝć nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmowaÅ kontakt fizyczny lub bliskoŝć emocjonalną		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) zawsze przebywa z dzieckiem w obecnoŝci innej, zweryfikowanej osoby dorosÅej		

Nazwa grupy:	Tak	Nie
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) pracuje bezpoŝrednio z dzieckiem* * Doroŝty wykonuje zadania/pracuje w bezpoŝrednim i nieincydentalnym kontakcie z dzieckiem		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) nie ma bezpoŝredniego kontaktu z dziećmi [TAK = doroŝty nie ma bezpoŝredniego kontaktu z dziećmi; NIE = doroŝty ma bezpoŝredni kontakt z dziećmi]		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „dziaÅalnoŝć związana z wychowaniem, edukacj, wypoczynkiem, leczeniem, ŝwiadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowaÅ przez maÅoletnich, lub z opieką nad nimi”		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) ma moŝliwoŝć przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauwaŝony		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) ma regularny, powtarzalny kontakt z dzieckiem		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) towarzyszy dzieciom przez caÅ dobę (pobyÅ z noclegiem)		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) ma moŝliwoŝć nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmowaÅ kontakt fizyczny lub bliskoŝć emocjonalną		
Doroŝty (dana grupa doroŝtych) zawsze przebywa z dzieckiem w obecnoŝci innej, zweryfikowanej osoby dorosÅej		

STANDARDY
OCHRONY

FUNDACJA
DAJEMY
DZIECIOM
SIĘĘ